

Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek

Samenwerken aan een gezonde motorische ontwikkeling

Wereldwijd, maar ook in Nederland zijn er meer kinderen met minder goede motorische vaardigheden en minder kinderen met goede motorische vaardigheden (Bolger et al., 2021). Goede motorische vaardigheden zijn de sleutel tot meedoen in verschillende bewegingssituaties, wat de kans op een leven lang met plezier bewegen vergroot. Het lectoraat Bewegen in en om School (BioS, Hogeschool van Amsterdam), samen met de gemeente Amsterdam en schoolbesturen, werken daarom aan de implementatie van de 'Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek' (OBM) op basisscholen in Amsterdam. Het doel van de OBM is om tijdig kinderen met een motorische achterstand te signaleren en vervolgens om passend bewegingsonderwijs, extra beweegaanbod en waar nodig zorg te kunnen bieden. | Kirsten Moll, Lisanne de Koning, Dayenne Labée en Mirka Janssen

De Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek

Uit onderzoek van de Hogeschool van Amsterdam blijkt dat vijftien procent van de Amsterdamse basisschoolleerlingen (6-9 jaar) een matige tot flinke achterstand heeft in hun grof-motorische ontwikkeling (Toussaint, De Schipper & Kernebeek, 2019). Binnen de OBM werken de vakleerkracht bewegingsonderwijs, de groepsleerkracht van groep 3, intern begeleider (ib'er), ouders, jeugdarts en kindertherapeuten (kinderfysiotherapeuten, kinderoefentherapeuten en kindereergotherapeuten) samen. Zie figuur 1 op de pagina hiernaast voor een schematische weergave van de OBM.

Signalering door valide en betrouwbare screening

Vroege herkenning van een motorische achterstand is cruciaal voor succesvolle vervolgstappen (Cools et

al., 2019). In de kleutertijd ontwikkelen kinderen zich nog sprongsgewijs, daarom worden kinderen in groep 3 (en op indicatie in groep 4 en 5) gescreend door de vakleerkracht bewegingsonderwijs, aan de hand van de 4-Vaardigheidentest (4ST). Deze test meet vier basis motorische vaardigheden, namelijk: stilstaan (statisch evenwicht), springen-kracht (dynamisch evenwicht), springen-coördinatie (coördinatie) en stuiten (oog-lichaamcoördinatie). De resultaten worden ingevoerd in de digitale tool Stimuliz en weergegeven via een stoplichtmodel:

- groen: leeftijdsconforme motorische ontwikkeling;
- oranje: matige achterstand (3 tot 15 maanden achterstand);
- rood: ernstige achterstand (15 maanden of meer achterstand).

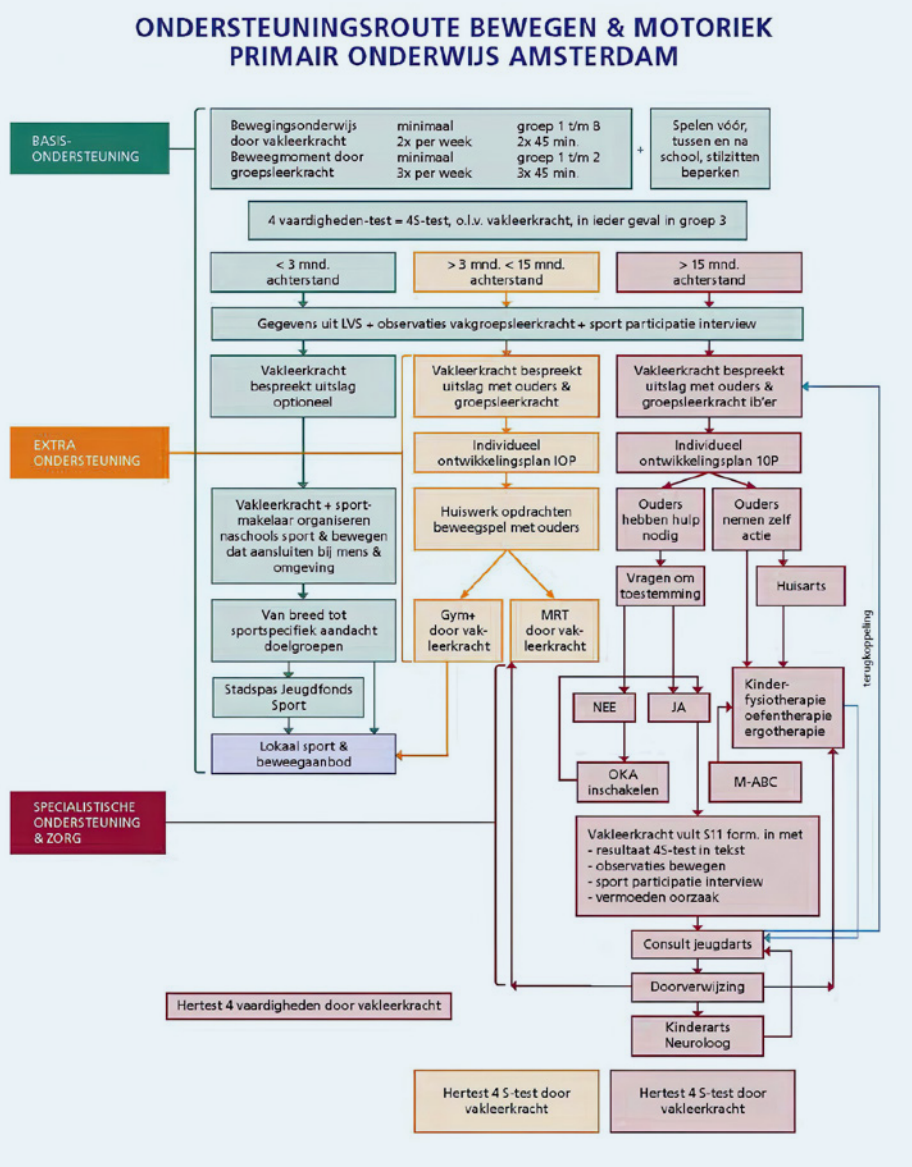
Samen met de groepsleerkracht en ib'er bespreekt de vakleerkracht de kinderen die oranje en rood scoren

om een compleet beeld te krijgen. Wanneer er gezamenlijk wordt besloten dat verdere acties nodig zijn, wordt er contact gelegd met de ouders. Tijdens deze gesprekken is de 'last'-vraag essentieel: wordt het kind in het dagelijks leven belemmerd door de motorische achterstand en heeft hij of zij er last van? Vervolgens wordt er besproken hoe er gewerkt gaat worden aan het verbeteren van de motorische vaardigheden van het kind.

De leerlingen die 'groen' scoren ontvangen basisondersteuning, wat bestaat uit de gymles en het naschoolse beweegaanbod. Kinderen die 'oranje' scoren krijgen extra ondersteuning binnen de school, bijvoorbeeld via Motorische Remedial Teaching (MRT) of Gym+ (extra gymles in een klein groepje). Voor de kinderen die 'rood' scoren is specialistische ondersteuning (zorg) buiten de school nodig, zoals kinderfysiotherapie, kinderoefentherapie of andere specialistische zorg. De jeugdarts zal aan de hand van de informatie van de school, gecombineerd met het dossier van het kind van 0-6 jaar, de ouders een verwijzing geven voor vervolg. Dit kan een verwijzing naar de kindertherapeut zijn, maar de jeugdarts kan ook eerst een verwijzing naar een kinderarts of neuroloog aanraden.

De screening vindt voor de herfstvakantie plaats, waarna de gesprekken plaatsvinden tussen de verschillende professionals en de ouders. Er volgt dan een periode van interventies, passend bij de situatie op en rond school.

Figuur 1 De Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek

Aan het einde van het schooljaar neemt de vakleerkracht nogmaals de 4ST af om de voortgang te bepalen. Uit onderzoek van het lectoraat BioS blijkt dat de helft van de kinderen na een jaar interventie reeds een verbetering in motorische vaardigheden laten zien. Van de kinderen die geen interventie krijgen in de vorm van passend bewegingsonderwijs gecombineerd met extra beweegaanbod of zorg, heeft 65 procent vier jaar later nog steeds een achterstand of is die achterstand verergerd.

Rol van vakleerkracht bewegingsonderwijs

De vakleerkracht bewegingsonderwijs speelt een cruciale rol in de ondersteuningsroute. De

vakleerkracht is degene die motorische achterstanden kan signaleren. Dankzij de 4ST-vaardigheidentest en de expertise in bewegingsonderwijs

Natuurlijk zie ik als vakleerkracht al veel in de gymzaal. Toch wil je als professional niet alleen op je gevoel afgaan. Soms twijfel je gewoonweg. Daarbij wil je voorkomen dat je signalen mist. Hiervoor biedt de 4-Vaardigheidentest een goede uitkomst.

Matthijs Zwaal

is de vakleerkracht vaak de eerste die opmerkt wanneer een kind achterblijft in zijn motorische ontwikkeling. De combinatie tussen deze twee is juist belangrijk, vindt ook vakleerkracht Matthijs Zwaal die ruim vijf jaar met de aanpak werkt.

Naast het signaleren heeft de vakleerkracht binnen de OBM ook de taak om de samenwerking aan te gaan met andere betrokken professionals en ouders om het kind optimaal te begeleiden.

Samenwerking binnen de OBM

Om de OBM te laten slagen is een goede samenwerking nodig tussen alle betrokkenen. De groepsleerkracht en de ib'er hebben vaak een breder beeld van het kind en zijn ook op de hoogte van andere problematiek die bijvoorbeeld binnen het gezin speelt. De jeugdarts heeft zicht op de geschiedenis en gezinsituatie in het dossier van 0-6 jaar.

De kindertherapeut is gespecialiseerd in het onderzoeken en behandelen van motorische problemen. Waar de vakleerkracht de eerste signalen opvangt, analyseert de kindertherapeut deze problemen verder en biedt gerichte behandeling aan (Nuysink, Overvelde & Engelbert, 2023). Denk bijvoorbeeld aan een leerling die moeite heeft om mee te komen met het tikspel tijdens de gymles, de kindertherapeut kan met specifieke oefeningen of training ervoor zorgen dat het kind deze vaardigheid stap voor stap verbetert.

Iedereen heeft zijn of haar expertise. Die van mij ligt in en rondom de gymzaal. Een intern begeleider heeft toegang tot veel informatie over het gezin. Kunnen ze bijvoorbeeld een sportclub betalen? Op fysiek vlak weten een fysio- of oefentherapeut meer. Kortom: We hebben elkaar nodig willen we een kind op maat helpen.

Matthijs Zwaal

Uit het project Samenwerking Amsterdamse Motoriek Basis Onderwijs (SAMBO) (Boekema, Fokker & L'abée, 2025) van het lectoraat BioS kwam naar voren dat communicatie van groot belang is in de samenwerking binnen de ondersteuningsroute. Door regelmatig

overleg te hebben en de voortgang te bespreken, wordt ervoor gezorgd dat iedereen op dezelfde lijn zit. Als ouders goed betrokken zijn, krijgt het kind niet alleen tijdens de les of therapie ondersteuning, maar ook in het dagelijks leven. Dat maakt het verschil.

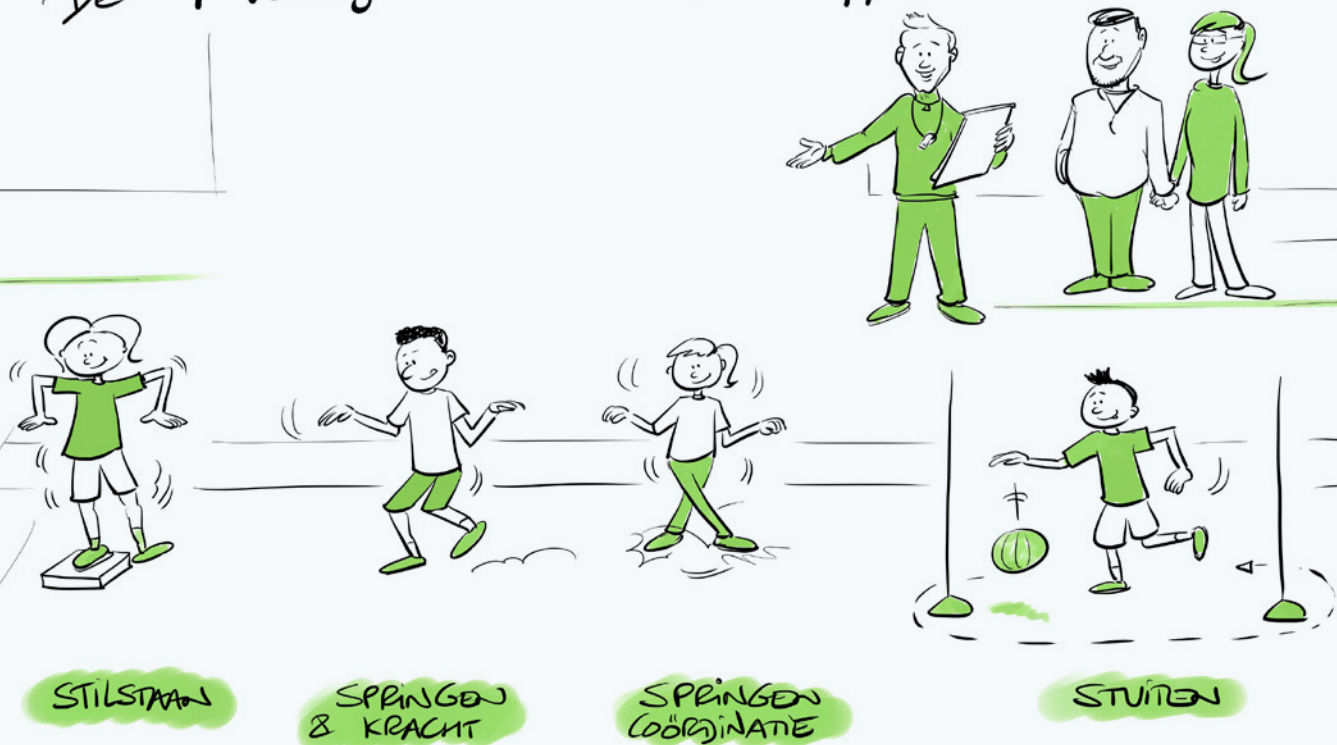
Ondanks de voordelen van deze samenwerking, zijn er ook uitdagingen. Tijd en logistieke uitdagingen vormen vaak belemmeringen. Vakleerkrachten en groepsleerkrachten hebben drukke schema's, agenda's die niet op elkaar aansluiten en de werkdruk. Daarnaast moeten ouders hun betrokkenheid afstemmen met werk en gezinsverplichtingen. Ook zijn er verschillen in expertises. De vakleerkracht heeft niet de medische kennis van een kindertherapeut, terwijl de therapeut minder bekend is met de dagelijkse dynamiek in de gymles. Beter begrip en gebruik van elkaars expertise kan mogelijk bijdrage aan samenwerking binnen de OBM (Boekema, Fokker & L'abée, 2025).

Wat levert de OBM op?

De OBM biedt een systematische wijze van samenwerken aan een goede motorische ontwikkeling voor

Ondersteuningsroute Bewegen en Motoriek

De 4-vaardigheden test & Gymdocent & Ouders

kinderen met een motorische achterstand. Ook geeft het de mogelijkheid om de motorische ontwikkeling van het kind over de tijd te volgen. Vakleerkracht Iris Fopma maakt nu acht jaar gebruik van de OBM en ziet de meerwaarde ervan terug bij de kinderen. Ze geeft aan dat ze vooral het zelfvertrouwen enorm ziet groeien als er aandacht gegeven wordt aan het kind met een achterstand.

Ruimte voor verbetering

Uit het onderzoeksproject SAMBO bleek dat zowel vakleerkrachten als kindertherapeuten behoefte hebben aan meer ondersteuning rondom de communicatie binnen de OBM en dat meer kennis van elkaars expertise gewenst is. Daarnaast gaven alle partijen aan dat de ouders een belangrijke rol hebben binnen de OBM (Boekema, Fokker & L'abée, 2025).

Vanuit het lectoraat BIOS wordt, in navolging van eerdere onderzoeksprojecten, onderzocht hoe de samenwerking tussen vakleerkrachten, kindertherapeuten en ouders verder versterkt kan worden. Twee voorbeelden van projecten zijn *MoveWise* en *Partnerschap met ouders in de ontwikkeling van kinderen met een motorische achterstand*.

Move Wise

Het is een ander kind op school, in de klas, maar ook thuis. Het kind staat ineens wel open voor sporten bij een club.

Iris Fopma

Partnerschap

MoveWise focust op de samenwerking tussen vakleerkrachten en kindertherapeuten. Het doel is om de communicatie te optimaliseren en elkaars expertise beter te gebruiken. Denk bijvoorbeeld aan het delen van inzichten over het motorisch probleem en praktische handvatten aan te dragen over hoe hier in de gymles op ingespeeld kan worden. Ook wordt onderzocht waar kinderen in hun motorische ontwikkeling nog meer van elkaar onderscheiden als het gaat om voeding, slaap en gezinsfactoren.

Het project Partnerschap met ouders in de ontwikkeling van kinderen met een motorische achterstand legt de nadruk op ouderbetrokkenheid. Dit onderzoeksproject streeft naar een betere samenwerking met ouders, onder andere door de ontwikkeling van een toolkit. Deze toolkit biedt handvatten voor vakleerkrachten en zorgprofessionals om partnerschap met ouders aan te gaan en ouders te ondersteunen, zodat zij thuis actief met hun kinderen aan de slag kunnen gaan om beweging te bevorderen. In het najaar van 2024 is de toolkit beschikbaar.

Deze initiatieven zijn erop gericht om de ondersteuningsroute te optimaliseren en de samenwerking

tussen betrokkenen te verbeteren, zodat kinderen met motorische problemen zowel thuis als op school optimaal ondersteund worden.

Meer informatie

Wil je ook aan de slag met de OBM in jouw schoolbestuur of gemeente? Neem contact op met projectleider Dayenne L'abée, d.k.m.labee@hva.nl voor meer informatie. Scan of klik naar de [animatie](#) over de OBM. ●

Bronnen

Scan of klik [hier](#) naar de bronnen

Contact

d.k.m.labee@hva.nl

Dayenne L'abée is docent onderzoeker en projectleider onderzoekslijn Passend bewegingsonderwijs, aanbod en zorg – ALO Amsterdam/Lectoraat Bewegen In en Om School (HvA)

Kirsten Moll is docent onderzoeker ALO Amsterdam/Lectoraat Bewegen in en om School (HvA)

Lisanne de Koning is docent senior onderzoeker Fysiotherapie/Lectoraat Bewegen in en om School (HvA)

Mirka Janssen is lector Bewegen in en om School bij de Hogeschool van Amsterdam (HvA)

Tekening

John Körver

Kernwoorden

ondersteuningsroute bewegen en motoriek, motorische ontwikkeling, partnerschap ouders